

Commissiedebat

Waterstof

5 juni 2024

De provincies zijn al volop aan de slag met waterstof. Zij werken mee aan het opschalen van het waterstof-aanbod, aan verbindende (landsgrens-overschrijdende) infrastructuur en het stimuleren van de waterstofvraag vanuit met name industrie en zware mobiliteit. Tegelijkertijd zien provincies het aantal investeringsbeslissingen achterblijven en wordt de gehele waterstofketen met grote onzekerheden omgeven. Dit baart provincies zorgen, aangezien klimaatdoelstellingen dichterbij komen, alternatieven voor waterstof niet ruim voor handen zijn en provincies in hun energievisies waterstof een belangrijke rol (willen) toebedelen. De provincies roepen op om op alle onderdelen van de waterstofketen – vraag, aanbod, infrastructuur en transport – in actie te komen en de kip-ei situatie te doorbreken. Vanuit de gezamenlijke provincies vragen wij het onderstaande in overweging mee te nemen in het debat.

Bied afnemers meer zekerheid

Potentiële afnemers van waterstof hebben onvoldoende zekerheid over de beschikbaarheid en betaalbaarheid van waterstof in de nabije toekomst. Dat maakt dat bedrijven investeringen om over te schakelen naar waterstof uitstellen of overschakelen naar alternatieven. Het gebrek aan vertrouwen in waterstof wordt gevoed door onzekerheden in de brede waterstofketen, maar het helpt niet mee dat er nog veel onduidelijkheid is over hoe Nederland de Europese RED III doelstellingen gaat implementeren.

Bij provincies zijn er ook zorgen rondom de verdeling van waterstof, voor de periode dat er nog onvoldoende waterstof beschikbaar is. De vraag of er een afnamebeperking komt, en hoeveel afname nodig is voor een regionale aftakking, is voor provincies erg relevant in gesprekken met bedrijven en het opstellen van de provinciale energievisie.

- *Bied potentiële afnemers enige vorm van garantie ten aanzien van de beschikbaarheid en betaalbaarheid van duurzame waterstof. Dit is cruciaal om bedrijven over de streep te trekken.*
- *Bied binnen een aantal maanden duidelijkheid over hoe de RED III doelstellingen een haalbare en realistische implementatie krijgen.*
- *Schep duidelijkheid of Rijk regie pakt in de verdeling van waterstof in geval van schaarste en op welke manier dat vormgegeven wordt.*
- *Sta een B-rijbewijs toe voor zero-emissie voertuigen onder de 4250 kg, net zoals bij de tijdelijke vrijstelling van vorig jaar. Voertuigen met een waterstoftank overschrijden al snel de 3500 kg grens, waardoor er onvoldoende chauffeurs zijn om de voertuigen te besturen.*

Stimuleer productie en import van waterstof

Het aanbod van waterstof blijft achter bij de doelstellingen. Het stevig opschalen van de waterstofproductie – zoals beoogd in het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) – komt nog niet van de grond. Verschillende initiatieven voor de productie van waterstof zijn geannuleerd of

uitgesteld. Onder meer vanwege hoge nettarieven en onvoldoende beschikbaarheid van groene stroom of zoet water. De achterblijvende vraag is ook een belangrijke factor, omdat potentiële leveranciers en producenten onvoldoende garantie hebben dat hun waterstof wordt afgenomen. Positief is dat Nederland al wel enkele handelsovereenkomsten heeft gesloten.

- *Sluit zo snel mogelijk meer handelsovereenkomsten met landen die over grootschalige productie van duurzame waterstof beschikken, om zo aanbod veilig te stellen.*
- *Bied potentiële producenten enige vorm van garanties voor afname, bijvoorbeeld via financiële instrumenten en maatwerkafspraken met industrie, om zo het investeringsklimaat voor waterstof-productie te versterken en initiatieven een impuls te geven.*
- *Stimuleer innovatie en maak experimenteerruimte mogelijk, om de overstap naar en de toepassing van waterstof te versnellen.*
- *Verken mogelijkheden om nettarieven te verlagen, opdat dit concurrentienadeel ten opzichte van buurlanden wordt weggenomen.*
- *Geef elektrolyzers een expliciete rol in energiesysteem-analyses en programmering van het nationale energiesysteem. Veel elektrolyser-initiatieven hebben subsidie nodig om van de grond te komen, maar zonder afnamecontracten kunnen de subsidies niet worden verkregen. Benut daarbij ook de vrijkomende warmte van elektrolyse voor de warmtetransitie.*
- *Voorkom daarbij spanning met de zoet (drink)waterbeschikbaarheid en benut de kansen voor het creëren van extra zoetwater door inzet van zeewater en brakwater bij de waterstofproductie.*

Voorkom vertraging bij realisatie hoofdtransportnetwerk en regionale aftakkingen

De voorbije periode is er veel aandacht geweest voor de aanleg van het waterstof hoofdtransportwerk. Deze zogenaamde 'backbone' dient er snel te komen, om havens en industrieclusters met elkaar te verbinden en grote volumes aan waterstof te transporteren. Provincies maken zich echter zorgen of de hoofdstructuur wel tijdig gereed is. Vertraging kan leiden tot meer onzekerheden en uitstel van investeringsbeslissingen, bij zowel afnemers als producenten. Dit brengt niet alleen de efficiëntie van de transitie naar waterstof in gevaar, maar ook het vermogen van de industrie om CO₂-reductie doelstellingen – bijvoorbeeld zoals opgenomen in maatwerkafspraken – te bereiken.

Vergelijkbare zorgen hebben provincies over de regionale aftakkingen van de backbone. Rijk en Hynetwork – een Gasunie dochter – lijken hier weinig prioriteit aan te geven, terwijl regionale aftakkingen cruciaal zijn voor de verduurzaming en de toekomstbestendigheid van de grote energieverbruikers die niet in een van de industrieclusters gesitueerd zijn – zoals Cluster6-bedrijven. Voor het draagvlak voor de waterstoftransitie is het belangrijk te laten zien dat ook prioriteit wordt gegeven aan de belangen van het MKB.

- *Zet in op het versnellen van de aanleg en uitrol van het hoofdtransportnetwerk – en voorkom vertragingen. Versnel onder meer ruimtelijke procedures en voorkom dat Hynetwork financiële risico's bij marktpartijen neerlegt.*
- *Houd in het uitrolplan meteen rekening met regionale distributie vanuit deze backbone, naar onder meer tankstations, bedrijventerreinen en Cluster6-bedrijven. Maak hier ook de bijbehorende middelen uit het Klimaatfonds voor vrij en geef duidelijkheid over de planning*

en de voorwaarden voor een aansluiting.

- *Schep in het uitrolplan meer duidelijkheid over de planning en de voorwaarden voor een aansluiting – ook voor geïnteresseerden gesitueerd buiten de industrieclusters.*

Ontwikkel rijksbrede visie op transport van waterstof

Naast de infrastructuur is ook de wijze van transport een belangrijk aandachtspunt. Voor transport over kleinere afstanden zijn pijpleidingen en trucks de beste oplossing. Wanneer hoeveelheden en/of afstanden groter worden – zoals bij import – zijn andere waterstofdragers nodig. Marktpartijen hebben een voorkeur voor ammoniak. Echter, grootschalige import, doorvoer en op- en overslag hiervan schuurt met het huidige beleid voor gevaarlijke stoffen, aangezien ammoniak grote uitdagingen voor veiligheid, milieu en leefomgeving met zich meebrengt. Het ontbreekt voornamelijk aan een rijksbrede visie en eensgezindheid tussen de ministeries, wat zorgt voor onduidelijkheid bij marktpartijen en decentrale overheden.

Tegelijkertijd maken decentrale overheden zich grote zorgen over het traject rondom 'Robuust Basisnet', waarmee de plafonds voor het vervoer van gevaarlijke stoffen, zoals ammoniak, gaan worden losgelaten. Met het oog op de energietransitie is het niet duidelijk hoeveel ammoniak er straks via het spoor door dichtbevolkte binnensteden vervoerd zal worden en welke risico's dit met zich meebrengt.

- *Maak haast met de lopende visievormingstrajecten op ammoniak en andere waterstofdragers. Kom zo spoedig mogelijk tot congruent en integraal beleid – met veilige leefomgeving als belangrijk uitgangspunt. Een rijksbrede visie, inclusief bijbehorende sturings- en stimulerings-mechanismen, is nodig om de ontwikkelingen op maatschappelijk optimale wijze te laten plaatsvinden en lock-ins te voorkomen.*
- *Kijk niet alleen naar ammoniak, maar faciliteer ook de import en het transport van andere waterstofdragers, zoals LOHC's en LH2.*
- *Stem standaarden voor waterstofdragers en vergunningverlening af op Europees niveau.*